УДК 347.961

М. О. Німак
Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
кандидат юридичних наук, асистент
кафедри цивільного права та процесу

ПРИДБАННЯ НЕРУХОМОГО МАЙНА НА АУКЦІОНІ ПРИ ПРОДАЖІ МАЙНА В ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО В НОТАРІАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ

© Німак М. О., 2016

Досліджено порядок придбання нерухомого майна на аукціоні в разі продажу майна у справі про банкрутство та його нотаріальне оформлення. Проаналізовано документи, що підтверджують право власності на нерухоме майно, придбане на аукціоні. З’ясовано момент та підстави державної реєстрації права власності на нерухоме майно, придбане на аукціоні.

Ключові слова: договір купівлі-продажу нерухомого майна; свідоцтво про придбання нерухомого майна на аукціоні; право власності на нерухоме майно, придбане на аукціоні; нотаріус; банкрутство тощо.

М. О. Нимак

ПОКУПКУ НЕДВИЖИМОСТИ НА АУКЦИОНЕ ПРИ ПРОДАЖЕ ИМУЩЕСТВА В ПРОИЗВОДСТВЕ ПО ДЕЛУ О БАНКРОТСТВЕ В НОТАРИАЛЬНОЙ ПРАКТИКЕ

Исследуется порядок приобретения недвижимого имущества на аукционе при продаже имущества в производстве по делу о банкротстве и его нотариальное оформление. Анализируются документы, подтверждающие право собственности на недвижимое имущество, приобретенное на аукционе. Выясняются момент и основания государственной регистрации права собственности на недвижимое имущество, приобретенное на аукционе.

Ключевые слова: договор купли-продажи недвижимого имущества; свидетельство о приобретении недвижимого имущества на аукционе; право собственности на недвижимое имущество, приобретенное на аукционе; нотариус; банкротстве и тому подобное.

M. Nimak

ACQUISITION OF REAL ESTATE ON THE AUCTION AT SALING OF PROPERTY IN PROCEEDING IN CASE OF BANKRUPTCY IN NOTARIAL PRACTICE

The order of acquisition of real estate on the auction at saling of property in proceeding in case of bankruptcy and its notarial registration are investigated. The documents that confirm a right of ownership on real estate purchased on the auction are analyzed. A moment

and grounds of state registration of right of ownership on real estate purchased on the auction are cleared up.

Key words: agreement of purchase-sale of real estate; certificate about acquisition of real estate on the auction; right of ownership on real estate purchased on the auction; notary; bankruptcy etc.

Постановка проблеми. Законом України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" від 14 травня 1992 року [1] встановлено особливий порядок продажу нерухомого майна на аукціоні в провадженні у справі про банкрутство, проте законодавчі норми містять певні суперечності та колізії, які потребують дослідження. Зокрема, згідно з нормами чинного законодавства за наслідками продажу нерухомого майна на аукціоні покупець отримує два документи, що підтверджують право власності, – договір купівлі-продажу нерухомого майна та свідоцтво про придбання нерухомого майна на аукціоні. Існування двох документів, що підтверджують право власності на те саме нерухоме майно, викликає проблеми на практиці, зокрема і нотаріальній. Важливе значення має також з'ясування моменту та підстави державної реєстрації права власності на нерухоме майно, придбане на аукціоні в провадженні у справі про банкрутство.

Аналіз дослідження проблеми. Проблеми щодо порядку придбання нерухомого майна на аукціоні в провадженні у справі про банкрутство та його нотаріального оформлення не достатньо досліджені в юридичній літературі. Здебільшого ці питання частково аналізувалися в межах дослідження проблемних питань видачі свідоцтв про придбання нерухомого майна з прилюдних торгів (аукціонів). Так, дослідженнями цих питань займалися С. А. Гаврилова, О. В. Грибанова, С. Я. Фурса, І. М. Череватенко тощо.

Метою статті є дослідження та виокремлення особливостей придбання нерухомого майна на аукціоні під час продажу майна в провадженні у справі про банкрутство та його нотаріального оформлення; аналіз правової природи та значення документів, що підтверджують право власності на нерухоме майно, придбане на аукціоні тощо.

Виклад основного матеріалу. Продаж нерухомого майна відповідно до ч. 1 ст. 657 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року (далі – ЦК України) [2] здійснюється шляхом укладення договору купівлі-продажу нерухомого майна, який укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню.

Законодавець встановив особливу процедуру продажу нерухомого майна банкрута в провадженні у справі про банкрутство. Так, відповідно до ч. 1 ст. 49 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" [1] продаж майна боржника в провадженні у справі про банкрутство здійснюється в порядку, встановленому цим Законом, за допомогою проведення торгів у формі аукціону. Згідно ч. 4 ст. 50 цього Закону укладений на аукціоні договір купівлі-продажу нерухомого майна підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

Так продаж нерухомого майна боржника повинен здійснюватися на аукціоні, а договір купівлі-продажу цього нерухомого майна має бути нотаріально посвідчений.

Відповідно до ч. 3 ст. 71 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" [1] протягом п'яти днів з дати підписання протоколу про проведення аукціону, який згідно зі ст. 69 цього Закону складається негайно після оголошення переможця або закінчення аукціону без виявлення переможця, замовник аукціону надсилає переможцеві торгів пропозицію щодо укладання договору купівлі-продажу майна разом з проектом цього договору відповідно до поданої переможцем торгів пропозиції щодо встановлення ціни цього майна. Переможець торгів повинен протягом п'яти днів з дня одержання проекту договору підписати його та перерахувати кошти за придбане майно на зазначений у протоколі номер банківського рахунку (ч. 4 ст. 71 цього Закону). Проте, погоджуючись з О. В. Грибановою, треба зазначити, що нотаріус

не може посвідчувати договір, укладений сторонами з перервою у часі та підписаний ними до нотаріального посвідчення [3, с. 74]. Відповідно до ч. 2 ст. 34 Закону України "Про нотаріат" від 02 вересня 1993 року [4] текст договору, який посвідчується нотаріально, викладається на спеціальних бланках нотаріальних документів. Згідно ч. 2 ст. 45 цього ж Закону договір підписується сторонами одночасно у присутності нотаріуса. Тоді нотаріус вчиняє на цьому договорі посвідчувальний напис (ст. 48 Закону України "Про нотаріат"), який скріплює своїми підписом та печаткою.

Таким чином договір купівлі-продажу нерухомого майна, який підлягає нотаріальному посвідченню, повинен підписуватися сторонами в присутності нотаріуса.

Після нотаріального посвідчення договору та сплати коштів за придбане майно відбувається передання нерухомого майна покупцю. Відповідно до ч. 1 ст. 75 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" передача майна замовником аукціону і прийняття його покупцем здійснюється за передавальним актом, що підписується сторонами і оформлюється відповідно до законодавства.

В акті про передання права власності на куплене нерухоме майно зазначаються: ім'я (назва) та місце проживання (місцезнаходження) продавця та покупця, а також організатора аукціону; відомості про продане нерухоме майно; адреса веб-сторінки, на якій розміщено відомості про проведення аукціону.

Акт про передання права власності на куплене нерухоме майно разом із протоколом про проведення аукціону не пізніше від трьох робочих днів після повної сплати переможцем запропонованої ним ціни передається нотаріусу, а копії акта не пізніше від наступного дня разом із відомостями про нотаріуса надсилаються (вручаються) покупцю, замовнику аукціону та продавцю.

Відповідно до п. 4 глави 12 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України № 296/5 від 22.02.2012 року [5] придбання нерухомого майна на аукціоні при його продажі в провадженні у справі про банкрутство оформлюється нотаріусом відповідно до ст. 75 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" за місцезнаходженням такого майна шляхом видачі набувачу відповідного свідоцтва.

Отже, узагальнюючи викладене, робимо висновок, що в результаті продажу нерухомого майна боржника Покупець отримує два документи, що підтверджують його право власності на нерухоме майно. Це: договір купівлі-продажу, посвідчений нотаріально, та видане нотаріусом свідоцтво про придбання нерухомого майна на аукціоні.

Відповідно до п. 4.2. глави 12 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України свідоцтво про придбання майна на аукціоні видається нотаріусом на підставі акта про передання права власності на придбане майно, що підписується сторонами, та протоколу про проведення аукціону, складеного організатором аукціону. Крім того, згідно абз. 11 п. 4.4. глави 12 розділу II цього Порядку до протоколу обов'язково має бути доданий засвідчений організатором текст договору, вказаний в оголошенні про проведення аукціону. У такому разі законодавець не вимагає подання нотаріусу договору купівлі-продажу, який був посвідчений нотаріально, але потребує додати тексту договору.

З викладеного стає незрозумілим юридичне значення та необхідність укладення та нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу нерухомого майна банкрута, оскільки під час видачі свідоцтва, як було з'ясовано вище, договір вже не потрібен. Він не є підставою для видачі свідоцтва і нотаріус, що видає свідоцтво, не зобов'язаний перевіряти факт нотаріального посвідчення договору. Нормою ч. 3 ст. 75 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" законодавець знівелював значення нотаріально посвідченого договору купівлі-продажу нерухомого майна.

Для підтвердження права власності на нерухоме майно достатньо одного документа. Так, відповідно до пп. 1.2 п. 1 глави 2 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України право власності на житловий будинок, квартиру, дачу, садовий будинок, гараж, інші будівлі та споруди, земельну ділянку, що відчужуються, може бути підтверджено, зокрема, одним з

таких документів або їх дублікатів: нотаріально посвідченим договором купівлі-продажу, пожертви, довічного утримання (догляду), ренти, дарування, міни, спадковим договором; свідоцтвом про придбання арештованого нерухомого майна з публічних торгів (аукціонів); свідоцтвом про придбання заставленого майна на аукціоні (публічних торгах); свідоцтвом про право власності; державним актом на право власності на земельну ділянку; свідоцтвом про право на спадщину; свідоцтвом про право власності на частку в спільному майні подружжя; договором про поділ спадкового майна; договором про припинення права на утримання за умови набуття права на нерухоме майно; договором про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно; договором про виділення частки в натурі (поділ); іпотечним договором, договором про задоволення вимог іпотекодержателя, якщо умовами таких договорів передбачено передачу іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки; рішенням суду; договором купівлі-продажу, зареєстрованим на біржі, укладеним відповідно до вимог законодавства, тощо.

Виходячи з викладеного, стає незрозумілим, чому під час продажу нерухомого майна боржника законодавець передбачає необхідність підтвердження його права власності на таке майно двома документами – договором купівлі-продажу та свідоцтвом про придбання нерухомого майна на аукціоні.

Крім того, важливим також є питання щодо моменту виникнення права власності на нерухоме майно, придбане на аукціоні в провадженні у справі про банкрутство. Так, відповідно до ч. 1 ст. 182 ЦК України право власності на нерухомі речі, його виникнення, перехід і припинення підлягає державній реєстрації. Згідно з ч. 4 ст. 334 ЦК України права на нерухоме майно, які підлягають державній реєстрації, виникають з дня такої реєстрації відповідно до закону. Підставою для державної реєстрації права власності відповідно до п. 1 ст. 27 Закону України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" від 1 липня 2004 року [6] є укладений в установленому законом порядку договір, предметом якого є нерухоме майно, речові права на яке підлягають державній реєстрації; а також інший документ, що відповідно до законодавства підтверджує набуття, зміну або припинення прав на нерухоме майно. Таким іншим документом, що підтверджує набуття права власності на нерухоме майно, також є свідоцтво про придбання майна на аукціоні в провадження у справі про банкрутство. Отже, підставою для державної реєстрації права власності на нерухоме майно, придбане на аукціоні в провадженні у справі про банкрутство, може бути як договір купівлі-продажу цього майна, так і свідоцтво про придбання майна на аукціоні в провадження у справі про банкрутство.

Датою і часом державної реєстрації прав вважається дата і час реєстрації відповідної заяви про державну реєстрацію права власності (ч. 9 ст. 18 Закону України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень"). Нотаріус, який посвідчив договір, зобов'язаний негайно зареєструвати заяву на реєстрацію права власності. Відповідно до ч. 1, 3 ст. 19 Закону України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" державна реєстрація прав у результаті вчинення нотаріальної дії нотаріусом проводиться після завершення такої дії у строк, що не перевищує п'яти робочих днів.

Отже, нотаріус, який посвідчив договір купівлі-продажу нерухомого майна банкрута, зобов'язаний після завершення цієї нотаріальної дії провести державну реєстрацію права власності на це нерухоме майно.

Проте реєстрація права власності на нерухоме майно на підставі договору купівлі-продажу усуває необхідність видачі свідоцтва про придбання нерухомого майна на аукціоні, передбаченого ст. 75 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом". Якщо ж нотаріально посвідчувати договір купівлі-продажу нерухомого майна, а право власності реєструвати після видачі свідоцтва про придбання нерухомого майна на аукціоні, то нотаріус порушує вимогу ст. 19 Закону України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень".

На думку О. В. Грибанової, в умовах договору купівлі-продажу необхідно зазначити про обов'язок продавця (замовника аукціону) в триденний строк після повної сплати передати

нотаріусу акт про передання права власності на куплене нерухоме майно разом із протоколом про проведення аукціону, а також зазначити про одержання покупцем у той самий строк свідоцтва про придбання нерухомого майна на аукціоні, на підставі якого здійснюється державна реєстрація права власності [3, с. 76]. Автор запропонувала для нотаріусів варіант виходу із колізійної ситуації, що склалася в законодавстві. Проте цю колізію в законодавстві слід врегулювати за допомогою внесення змін до відповідних нормативно-правових актів.

Так, вважаємо недоцільним посвідчення двома документами права власності на нерухоме майно, придбане на аукціоні в провадженні у справі про банкрутство, оскільки це може призвести до їх подвійного використання на практиці. Як було з'ясовано вище, посвідчення договору купівлі-продажу вже є підставою для реєстрації права власності на нерухоме майно, але в цій категорії справ одного лиш договору купівлі-продажу недостатньо, що випливає із норми ст. 75 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", оскільки потрібно отримати ще свідоцтво.

Зважаючи на те, що майно боржника продається примусово, умови продажу встановлює фактично ліквідатор і коригується ним під час проведення аукціону, то робимо висновок, що домовленостей між продавцем і покупцем фактично немає, а тому не можемо однозначно стверджувати, що між продавцем і покупцем виникають договірні відносини. Вважаємо, що придбання майна в провадженні у справі про банкрутство є складним юридичним фактом, який потрібно оформляти тільки шляхом видачі свідоцтва про придбання нерухомого майна на аукціоні під час продажу майна в провадженні у справі про банкрутство, як документа, що підтверджує факт безспірного набуття права власності на нерухоме майно саме цим набувачем; підтвердження цього права внаслідок проведення прилюдних торгів.

У разі видачі свідоцтва про придбання нерухомого майна на аукціоні під час продажу майна в провадженні у справі про банкрутство чинне законодавство не зобов'язує нотаріуса перевіряти факт належності нерухомого майна його власнику на підставі правовстановлюючих документів, як це передбачено під час посвідчення правочинів про відчуження нерухомого майна (п. 1.1. Глави 2 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України). Проте в літературі думки науковців розійшлися. Так, І. М. Череватенко вважає, що від нотаріуса не вимагається перевіряти факт належності нерухомого майна колишньому власнику, витребовувати правовстановлювальні документи, відомості про факт реєстрації майна органами виконавчої влади, довідку-характеристику органів БТІ та інші документи. Оскільки продаж є примусовим, усі необхідні відомості та документи вже витребувані в межах попередніх проваджень судовими органами чи державним виконавцем, а тому нотаріус звільняється від перевірки цих фактів [7, с. 108]. На думку ж С. Я. Фурси, нотаріус має перевірити правовстановлювальні документи, які визначають право власності боржника на майно [8, с. 623].

Зважаючи на те, що нотаріус під час вчинення нотаріальних дій забезпечує їхню законність, він повинен встановити той факт чи належне майно відчужується і чи належним є його власник, що здійснює таке відчуження на аукціоні, а також перевірити обсяг та належність повноважень ліквідатора. Крім того, свідоцтво про придбання нерухомого майна на аукціоні після його видачі повинно бути єдиним документом, що підтверджує право власності на нерухоме майно, тому документ, що підтверджував право власності на нерухоме майно попереднього власника, підлягає вилученню і залишається в архіві нотаріуса. Так, нотаріус повинен не тільки перевірити документ, що підтверджує право власності на нерухоме майно попереднього власника (боржника), але і долучити його до справи в архіві.

Як справедливо зазначає С. А. Гаврилова, при видачі свідоцтва про придбання нерухомого майна з прилюдних торгів (аукціону) нотаріус не повинен перевіряти сімейний стан набувача нерухомого майна та вимагати згоду іншого з подружжя набувача нерухомого майна на видачу цього свідоцтва, оскільки нотаріус посвідчує безспірний факт, а не посвідчує правочин [9, с. 295].

Під час видачі свідоцтва про придбання нерухомого майна на аукціоні чинне законодавство також не зобов'язує нотаріуса перевіряти відсутність заборони відчуження або арешту майна.

Проте в юридичній літературі висловлена думка про те, що нотаріус все ж зобов'язаний перевіряти за Єдиним реєстром заборон відчуження об'єктів нерухомого майна відсутність перешкод стосовно посвідчення свідоцтва на ім'я нового власника. Це положення дає можливість зробити висновок про те, що перед безпосередньою видачею такого свідоцтва слід вирішити питання про зняття державним виконавцем або судом арештів, оскільки за наявності таких арештів, нотаріус не зможе видати свідоцтво [8, с. 623].

Метою видачі свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів є оформлення документа, що підтверджує, що право власності на майно виникло саме внаслідок придбання майна на аукціоні. Тому наявність будь-яких арештів, обтяжень ніяким чином не перешкоджає видачі такого свідоцтва. Водночас цілком нелогічно реєструвати право власності набувача на нерухоме майно та обмежувати його право власності арештами та обтяженнями, які стосуються права власності попереднього власника.

Тому вважаємо, що потрібно вимагати зняття арештів та вилучення обтяжень до видачі свідоцтва.

Треба зазначити, що відповідно до абз. 8 ч. 1 ст. 38 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" з дня прийняття господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури скасовується арешт, накладений на майно боржника, визнаного банкрутом, чи інші обмеження щодо розпорядження майном такого боржника. Накладення нових арештів або інших обмежень щодо розпорядження майном банкрута не допускається.

Висновки. Підсумовуючи викладене, робимо висновок про те, що порядок продажу нерухомого майна на аукціоні в провадженні у справі про банкрутство потребує удосконалення. Не може право власності на нерухоме майно підтверджуватися двома самостійними та незалежними один від одного документами. Таким документом має бути тільки свідоцтво про придбання нерухомого майна на аукціоні. Нотаріус під час видачі такого свідоцтва повинен встановити той факт чи належне майно відчужується і чи належним є його власник, що здійснює таке відчуження на аукціоні, а також перевірити обсяг та належність повноважень ліквідатора. Крім того, свідоцтво про придбання нерухомого майна на аукціоні після його видачі повинно бути єдиним документом, що підтверджує право власності на нерухоме майно, тому документ, що підтверджував право власності на нерухоме майно попереднього власника, підлягає вилученню і залишається в архіві нотаріуса.

Наявність будь-яких арештів, обтяжень жодним чином не перешкоджає видачі свідоцтва про придбання нерухомого майна на аукціоні в провадженні у справі про банкрутство. Проте вважаємо, що потрібно вимагати зняття арештів та вилучення обтяжень до видачі свідоцтва про придбання нерухомого майна з метою надання можливості новому власнику безперешкодно володіти, користуватися та розпоряджатися його нерухомим майном.

1. Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" від 14 травня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440. 2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356. 3. Грибанова О. В. Щодо придбання нерухомого майна банкрута на аукціоні: питання про співвідношення спеціальних нормативно-правових актів та Закону України "Про нотаріат" / О. В. Грибанова // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2013. – № 6. – С. 74–76. 4. Закон України "Про нотаріат" від 02 вересня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383. 5. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений Наказом Міністерства юстиції України № 296/5 від 22.02.2012 року // Офіційний вісник України. – 2012. – № 17. – Ст. 632. 6. Закон України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" від 01 липня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 51. – Ст. 553. 7. Череватенко І. М. Видача свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів) / І. М. Череватенко // Право і Безпека. – 2009. – № 3. – С. 107–112.

8. Теорія нотаріального процесу : наук-практ. посібник / за заг. ред. С. Я. Фурси. – К. : Алерта ; Центр учбової літератури, 2012. – 920 с. 9. Гаврилова С. А. Видача свідоцтв про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів) та свідоцтв про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися / С. А. Гаврилова // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2012. – № 1. – С. 293–295.

REFERENCES

1. Zakon Ukrayiny "Pro vidnovlennya platospromozhnosti borzhnyka abo vyznannya yoho bankrutom" vid 14 travnya 1992 roku [Abot proceeding in solvency of debtor or confession his bankrupt] // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, 1992, vol. 31, art. 440. 2. Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny vid 16 sichnya 2003 roku [Civil code of Ukraine] // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, 2003, vol. 40, art. 356. 3. Hrybanova O. V. Shchodo prydbannya nerukhomoho mayna bankruta na auktsioni: pytannya pro spivvidnoshennya spetsial'nykh normatyvno-pravovykh aktiv ta Zakonu Ukrayiny "Pro notariat" [In relation to acquisition of real estate of bankrupt on the auction: issues about correlation of special normatively-legal acts and Law of Ukraine "About notarialness"] // Mala entsyklopediya notariusa, 2013, vol. 6, pp. 74–76. 4. Zakon Ukrayiny "Pro notariat" vid 02 veresnya 1993 roku [About notarialness] // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, 1993, vol. 39, art. 383. 5. Poryadok vchynennya notarial'nykh diy notariusamy Ukrayiny, zatverdzhenyy Nakazom Ministerstva yustytsiyi Ukrayiny #296/5 vid 22.02.2012 roku [Order of doing of notarial actions by notaries of Ukraine] // Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny, 2012, vol. 17, art. 632. 6. Zakon Ukrayiny "Pro derzhavnu reyestratsiyu rechovykh prav na nerukhome mayno ta yikh obtyazhen'" vid 01 lypnya 2004 roku [About state registration of material rights on real estate and their burdens] // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, 2004, vol. 51, art. 553. 7. Cherevatenko I. M. Vydacha svidotstva pro prydbannya mayna z prylyudnykh torhiv (auktsioniv) [Giving out of certificate about acquisition of estate from public tenders (auctions)] // Pravo i Bezpeka, 2009, vol. 3, pp. 107–112. 8. Teoriya notarial'noho protsesu : Naukovo-praktychnyy posibnyk [Theory of notarial process]/ Za zah. red. S. Ya. Fursy, Kyiv, Alerta; Tsentr uchbovoyi literatury Publ., 2012, 920 p. 9. Havrylova S. A. Vydacha svidotstv pro prydbannya mayna z prylyudnykh torhiv (auktsioniv) ta svidotstv pro prydbannya mayna z prylyudnykh torhiv (auktsioniv), yakshcho prylyudni torhy (auktsiony) ne vidbulysya [Giving out of certificates about acquisition of estate from public tenders (auctions) and certificates about acquisition of estate from public tenders (auctions) if public tenders (auctions) hasn't taken place] // Mala entsyklopediya notariusa, 2012, vol. 1, pp. 293–295.